

บทที่ 1

ความนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแก้ปัญหาเยาวชน ตามนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเด็กและเยาวชนภายใต้เงื่อนไขและหลักประกัน ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศตามทิศทางและการปรับยุทธศาสตร์ใหม่ จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ และการคุ้มครองจากครอบครัวและสังคม มีความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการอย่างสม่ำเสมอ เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการตามวัย มีทักษะในการดำรงชีวิต และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม การเสริมสร้างทักษะชีวิตของเยาวชนนั้น ส่งผลดีต่อตัวเยาวชนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในการดำรงชีวิต คือ มีความผูกพันในครอบครัว ภูมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพและการดำรงชีวิต รู้จักเคารพสิทธิผู้อื่นมีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรม คุณธรรม และมีความรับผิดชอบตามวัยมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภูมิใจในการทำงาน สุจริต รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำเป็นต้องมีการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยั่งยืนและมุ่งไปที่ความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานสากลโดยครอบครัวจะมีบทบาทหลักในการดูแลรับผิดชอบเด็กและเยาวชนขนานไปกับองค์กรสังคมอื่นๆ จึงกำหนดเป็นนโยบาย เยาวชนแห่งชาติว่า รัฐ ครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และสื่อมวลชนต้องร่วมกันสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ การเสริมทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดและกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาการสมัยใหม่บนพื้นฐานภูมิปัญญาได้ ตลอดจนสามารถประยุกต์หลักธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายสติ ปัญญา ความสามารถในการทำงาน อารมณ์ จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อ

ตามวัย รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ในกิจกรรมชุมชนและสังคมไทย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวมีบทบาทหลักในการดูแล รับผิดชอบการขัดเกลาทางสังคม ตลอดจนปลูกฝังทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนขนานกับองค์กรอื่นๆ ในสังคมสนับสนุนการกระจายความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นทุกระดับ และสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวเด็กและเยาวชน ปรับแนวคิดของผู้ให้บริการโดยเฉพาะภาครัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใสทุกด้าน และสามารถตรวจสอบได้ ใช้กฎหมายเป็นกรอบในการพัฒนาและกำหนดภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เร่งรัดให้มีการติดตามประเมินผลการพัฒนาโดยมีดัชนีชี้วัดอย่างเป็นระบบ

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดเยาวชนคุณภาพ จะประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ มากมาย และองค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลโดยตรง ก็คือ ครูผู้ทำการสอน เพราะครูมีหน้าที่วางแผนและดำเนินการในเรื่องการนำหลักสูตร แผนการสอน และคู่มือครูในรูปแบบต่างๆ มาจัดเป็นกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ ทักษะชีวิต ทุกกิจกรรมหรือทุกบทบาทที่ครูทำให้แก่เยาวชน จึงมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตของเยาวชนทั้งสิ้น (ศศิประภา งามขำ, 2540, น. 3) ครูจึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักการพัฒนาตนเอง รู้ทันข่าวสารใหม่ๆ และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ด้วยการแสวงหาข้อมูลอย่างชาญฉลาด (สุทธิพร คล้ายเมืองปัก, 2544, น. 20)

ในส่วนของอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ทั้งสิ้น 22 โรงเรียน มีครูจำนวน 1,996 คน มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการประสานกับชุมชน ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนอยู่อย่างเป็นระบบ มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา พัฒนาผู้เรียน หรือเยาวชนให้ได้รับการพัฒนาที่สมบูรณ์ทั้งสุขภาพร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีพระธรรมวิทยากรเข้าไปทำการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาค่ที่จะเกิดมีขึ้นแก่เยาวชนได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, 2548, น. 1-5)

แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีจะมีการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายอยู่บ้างแล้ว แต่ในสถานทั่วไปแล้ว ก็ยังคงมีปัญหาไม่สมบูรณ์แบบ เช่น เยาวชนยังขาดความตั้งใจเอาใจใส่การเรียนการสอน ขาดเรียน มาโรงเรียนสาย แต่งกายไม่สุภาพ ไม่สนใจในการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ขาดระเบียบวินัย ขาดความเสียสละต่อประโยชน์สังคม หรือในบางส่ว่นอาจจะเกิดเพราะบุคลากรทางการศึกษาขาดทักษะในการนำเสนอ หรือการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องการพัฒนาทักษะชีวิตแบบองค์รวมให้แก่เยาวชน ซึ่งหากบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการแล้ว จะสามารถเป็นพลังผลักดันให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก

ดังนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในวัยเรียน ก็คือบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครู ทั้งในฐานะเป็นต้นแบบ เป็นผู้ใกล้ชิด ผู้ดูแล ผู้แก้ไขปัญหา ผู้ให้คำปรึกษา เป็นนักพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นนักการศึกษา รวมไปถึงเป็นผู้อำนวยความสะดวกต่างๆ ความคิด ความมุ่งมั่น ความตั้งใจของครูถ่ายทอดสู่เยาวชนในวัยเรียน ด้วยพลังทั้งหมดในตัวครู ครูมิใช่เพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้วยตนเองของเยาวชน ครูมิใช่เพียงผู้เรียกร้องหรือสร้างกฎเกณฑ์การกระทำของเยาวชนเท่านั้น แต่ครูเป็นผู้ส่งพลังความมุ่งมั่น ความรู้สึก ความคิด ที่มีอยู่ในตัวครูทั้งหมดให้แก่เยาวชน โดยเป็นแบบอย่างของบุคคลที่จะพัฒนาความเป็นเยาวชนคุณภาพ ที่มีทักษะชีวิตครบถ้วนตลอดเวลา พลังความมุ่งมั่น ความตั้งใจของครูจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการจัดการกับอารมณ์ ด้านความสามารถในการใช้สติปัญญา และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชน ทั้งในวัยเด็กและเมื่อเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ บทบาทของผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาให้เยาวชนในสถานศึกษามีคุณภาพ เพราะบทบาทครูจะมีตัวชี้้นำให้เยาวชนคล้อยตาม วิธีการนำเสนอ การเป็นอยู่ของครูผู้สอนจะเป็นตัวกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ เป็นแนวทางอันดีที่จะถ่ายทอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือทักษะชีวิตสู่เยาวชนคุณภาพ

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เยาวชนเป็นหลักสำคัญต่ออนาคตของชาติ ซึ่งผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเฝ้าระวังให้การดูแลในการเสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างใกล้ชิด และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๓ สถาบันหลัก กล่าวคือ บ้าน วัด โรงเรียน (บ-ว-ร) เพราะเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดในการเสริมสร้างทักษะชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งครอบครัวมีอิทธิพลในการกำหนดวิถีชีวิตการเป็นอยู่ ทั้งด้านสุขภาพอนามัย การให้ความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การรู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อ การยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะมีการอบรมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา และสิ่งยึดเหนี่ยว เพื่อให้เกิดความมั่นคง เข้มแข็ง ทางจิตใจ เพื่อไม่ให้ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เข้ามาทำลายจนเสีย

เอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยไปได้ วัดจึงเป็นสถาบันหลักที่จะช่วยยึดเหนี่ยว กลั่นกรอง ช่วยชี้แนะ แยกแยะสิ่งถูกผิด ให้เยาวชนได้พิจารณาด้วยสติปัญญา และในแต่ละวันเยาวชน มีกิจกรรมอยู่ในโรงเรียนมากกว่าสถาบันอื่นๆ มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นที่รวมกลุ่มของเพื่อน ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อันแตกต่างกัน ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นศูนย์รวมในการแนะนำ ฝึกฝน ให้เกิดทักษะชีวิต ทั้งด้านวิชาความรู้ การปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน การดูแลเอาใจใส่ ด้วยความรัก ความเข้าใจ ไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ทั้ง 3 สถาบัน มีความเหมือนและมีความแตกต่าง ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตในรูปแบบที่หลากหลาย แต่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง และมีความเกี่ยวพันกัน ดังนั้น การเสริมสร้างทักษะชีวิตแก่เยาวชน ได้คงทนถาวรได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัย บ้าน วัด โรงเรียน (บ-ว-ร) ในการประสานความร่วมมือ ภายใต้แนวทางของการเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

เยาวชนจะดีพร้อมได้นั้น จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาให้ใช้ชีวิตอย่างมีทักษะ และจะต้องครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน คือ ทักษะชีวิตด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เมื่อด้านใดด้านหนึ่งบกพร่อง ก็ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อด้านอื่นๆ ด้วย กล่าวคือ เมื่อสุขภาพทางด้านร่างกายไม่แข็งแรง ก็ย่อมส่งผลต่ออารมณ์ ทำให้จิตใจขุ่นมัว เศร้าหมอง หงุดหงิดง่าย ทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ อีกทั้งยังทำให้เกิดอุปสรรคในการรับรู้ และการเรียนรู้สิ่งต่างๆ อีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ประเทศชาติจะดีงามได้นั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่มีพลัง ทั้งพลังกำลัง และความสดชื่นแจ่มใสเก๋บาน พลังการรวมกลุ่ม การกล้าแสดงออก ความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดที่หลากหลาย ดังนั้น การเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น จะต้องเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อมๆ กัน อย่างเป็นองค์รวม ซึ่งจะขาดด้านใดด้านหนึ่งเสียไม่ได้ เพราะในแต่ละด้านย่อมจะมีความสำคัญเท่าๆ กัน และสัมพันธ์กันจนตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่า การเสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชน แบบองค์รวมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ บ้าน วัด และโรงเรียน ต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งและใกล้ชิด ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 สถาบันหลัก ยังช่วยเหลือดูแลแบบแยกส่วน จึงจำเป็นต้องมีการทำงานเป็นเครือข่าย และจากปัญหาต่างๆ ที่ปรากฏแล้วนั้น ทำให้ผู้ศึกษาเกิดข้อสงสัยขึ้นมาว่า บทบาทการปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอนของครูจะส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชนด้านต่างๆ เหล่านั้น ได้มากน้อยเพียงไร ระดับไหน มีอะไรเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูหรือไม่ มี

มาตรการในการจัดการกับปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นอย่างไร และครู มีทัศนคติต่อการทำงานเป็นเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบองค์รวมของเยาวชน อย่างไร เนื่องจากผู้ศึกษา มีความเชื่อมั่นว่า การเสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชนเพื่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาเหล่านั้น ครูน่าจะมีความสำคัญ แต่ไม่น่าจะใช้การทำงานโดยครูฝ่ายเดียว บ้าน วัด และโรงเรียน น่าจะมีส่วนในการพัฒนาด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาทัศนะของครูต่อการทำงานเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของเยาวชน โดยเลือกศึกษาเฉพาะอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 22 โรงเรียน มีบุคลากรครูทั้งสิ้น 1,996 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตปริมณฑล ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาจำนวนมาก มีการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมือง มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอย่างรวดเร็ว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูในการปฏิบัติหน้าที่เสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชน และทัศนะของครูที่มีต่อการทำงานเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบองค์รวมของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาทัศนะของครูต่อการทำงานเป็นเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิต

เยาวชน

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาเรื่อง “ทัศนะของครูต่อการทำงานเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชน : ศึกษาเฉพาะอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ทำการศึกษาบทบาทของครูต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skill) แบบองค์รวมของเยาวชน ทัศนะของครูต่อการทำงานเป็นเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างจากครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ทักษะของครูต่อการทำงานเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิต
เยาวชน : ศึกษาเฉพาะอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” มีนิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการศึกษาครั้งนี้
ดังนี้

1. ทักษะของครู หมายถึง การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตาม
ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของข้าราชการและลูกจ้างครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน
เขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2. การเสริมสร้างทักษะชีวิต หมายถึง กระบวนการการเรียนการสอนของครู ในรูปแบบ
ต่าง ๆ ที่จะทำให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ จนเกิดทักษะชีวิตในด้านสุขภาพร่างกาย ด้าน
สติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

3. บทบาทของครูต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบองค์รวม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่
ของครูในลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตในด้านต่างๆ ที่
ครอบคลุมถึง ทักษะชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครู
ในลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย
อันประกอบด้วย การส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการ
ดำเนินชีวิตที่ active และ การสอนเรื่องความปลอดภัยในการเล่นและการทำกิจกรรม

3.2 การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสติปัญญา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูใน
ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสติปัญญา อันประกอบด้วย
การส่งเสริมให้เยาวชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพและเครือข่ายการเรียนรู้ที่
หลากหลาย การสร้างค่านิยมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของการทำงาน มีศักดิ์ศรีจากการทำงานที่
สุจริต และการเตรียมเยาวชนให้พร้อมก้าวสู่โลกอาชีพด้วยความภาคภูมิใจ

3.3 การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านอารมณ์ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูใน
ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านอารมณ์ อันประกอบด้วย
การสนับสนุนให้รู้จักใช้เหตุผล การสร้างนิสัยความมีระเบียบวินัยและการรู้จักควบคุมอารมณ์
การส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย และการส่งเสริมการฝึกการบริหารจิต

3.4 การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสังคม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูในลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านสังคม อันประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้จากการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกและยอมรับฟังความคิดเห็น สนับสนุนให้รู้จักแสดงตนเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และการสนับสนุนให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาโอกาสในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการปกป้องผลกระทบต่อนตนเองและสังคม

4. ทักษะของครูต่อการทำงานเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตเยาวชน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อการทำงานร่วมกันในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 การผนึกกำลังเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของครู ต่อการผนึกกำลังเพื่อการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การประสานงานกับเครือข่าย และการสร้างความร่วมมือ

4.2 ความเป็นเอกภาพในการทำงาน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของครูต่อความเป็นเอกภาพในการทำงาน ได้แก่ ความเป็นเอกภาพในการทำงานในระบบเครือข่าย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การรับเป็นเจ้าภาพในการทำงานเครือข่าย และการจัดกิจกรรมแบบแยกส่วน

4.3 การฟังฟังและเสริมสร้างซึ่งกันและกัน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของครูต่อการฟังฟังและการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ได้แก่ การสร้างกฎระเบียบในการทำงานเครือข่าย การขอความช่วยเหลือกันและกัน และการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ

4.4 การรับรู้และพอใจผลประโยชน์ร่วมกัน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของครูต่อการรับรู้และความพึงพอใจในผลประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ การรับรู้และเข้าใจปัญหาร่วมกัน การมีจิตสำนึกรับผิดชอบในความเป็นสมาชิกของเครือข่าย และการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของเครือข่าย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบและเข้าใจถึงบทบาทของครูต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบองค์รวมของเยาวชน
2. ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคของครูในการทำตามบทบาทเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบองค์รวมของเยาวชน
3. ได้ทราบถึงทัศนะของครูต่อการทำงานเป็นเครือข่ายในการเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบองค์รวมเยาวชน
4. ผลการศึกษาสามารถเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทครูต่อการพัฒนาทักษะชีวิตแบบองค์รวมแก่เยาวชนในระดับพื้นที่การศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขตพื้นที่ 2 ต่อไปในอนาคต